

Велислава Романова

Идеята за общия произход и предци е основополагащ елемент консолидиращ националните общности. В този смисъл няма да бъде пресилено твърдението, че без непоколебима концепция по въпросите за прародината и предците не може да има непоколебима национална идентичност. Именно това обстоятелство превръща историята на всяка национална общност в гарант за самото ѝ съществуване. От друга страна миналото става отправна точка за осмисляне на настоящето и основен аргумент при взимане на редица решения за бъдещето и обосновката им. Ето защо темата за прародината и предците на нацията добива широко политическо значение. Тази връзка между политическата конюнктура и разказа за миналото, обаче, се оказва в ущърб на втория. При нестабилна политическа обстановка, честа смяна на политически и икономически модели разказът търпи постоянни промени, защото е призван да защитава концептуално различни избори. С тези „залитания“, характерни за българския политически живот, както и с наличието на малко и доста противоречиви исторически извори, могат да се обяснят множеството теории за прародината и предците на съвременната българска нация, които доминират в различни моменти от новата и съвременна българска история. Това обстоятелство позволява на политиката да „вземе“ от извора, това което я „обслужва“.

Заедно с постоянните промени в парадигмата на проблема, паралелно с обусловените от политическите избори концепции съществува една теория, която никога не е била подкрепена от академична историческа гилдия, но с основание може да се нарече едно от основните направления в българската историография. Става дума за автохтонната теория за произхода на съвременните българи. Обстоятелството, че тя не се развива в университетските аудитории и не се поддържа от академичната наука не омаловажава влиянието ѝ. Напротив! Именно

идеята за „казионната наука, проводник на „чужди исторически концепции”, целящи да заличат истината за „българската древност”, придава особен чар на автохтонната теза и до голяма степен предопределя известен успех в популяризацията ѝ. Концепцията за българите, като наследници на първите европейски жители, поставили началото на европейската цивилизация започва своето развитие още от Възраждането, изживява своя бум в края на 30-те и началото на 40-те години на 20 век и е „възродена” отново през 90-те години на 20 век. Днес, тази идея е основна сюжетна линия в демагогията на някои течения в българския национализъм. Макар, че не се „кове” в университетските аудитории, автохтонистката теза за произхода на българите се създава и „доказва” от определен идеен кръг, в който влизат и известен брой дипломирани историци и археолози. Основен проводник на автохтонната историческа парадигма в съвременна България е организация „Българска орда-1938” и печатния ѝ орган сп. „Ави-тохол“. Те схващат себе си като призвани „припомнят“ на българското общество „основополагащите принципи – вярност към Българската идея и цивилизация жива и до днес, въпреки всичките опити да бъде подменена по един или друг начин от родени извън нея доктрини, идеологии и теории” [2]. В своите исторически търсения „Ордата” и списанието се опират на опита на своите „интелектуални и духовни предци и учители Димитър Съсалов, Николай Станишев и Фани Попова-Мутафова” [3]. Кои са тези хора и какви са техните концепции за българското минало?

Фани Попова-Мутафова(1902-1977) е българска писателка на исторически романи увлечена от фашизма и нацизма. Голяма част от героите в нейните сюжети са реално съществуващи исторически личности от българската история. Сред най-успешните заглавия на нейни романи са „Дъщерята на Калояна”, „Солунския чудотворец”, „Последният Асеновец”, издадени между 1942-1943 г., най-успешния ѝ период. Тя не е изследовател-историк и единственият ѝ „принос” в науката може да се сведе до митологизиране, чрез пренаписването ѝ в романи, а

самото творчеството Попова-Мутафова има безспорна художествена, но не и историческа стойност.

Димитър Съсалов и Никола Станишев са сред основателите на историческото дружество „Българска орда” през 1938 г. До забраняването му след 9.09.1944 г. основна цел на дружеството е да популяризира историческите концепции на двамата си основатели в търсене на „ПЪТЯТ НА БЪЛГАРИЯ, очертан съ кръв отъ великите български ханове”^[4]. В изпълнение на посочената цел организацията се оповава „на нашите прадеди – мирогледа на Мо-Туна, на Атила, заветите на Испериха, на Крума, великите стремежи на Симеона, упоритостта на Самуила, коравостта на Калояна..... Ние разровихме клеветите и фалшификациите, които затрупаха българското минало, изринахме с лопата нахвърлената от свои и чужди смет, пред нас се очерта, каменлив и стръмен и победоносен, пътят на България”^[5]. Историческите търсения на двамата основатели се изразяват в схващането, че прабългарите са индоевропейци, създатели на древна и могъща култура. Самият Съселов в „Пътят на България” (1936) застъпва тезата, че българите са положили основата на европейската цивилизация, което моментално означава, че всичко европейско е българско.

Отхвърлянето на всичко славянско в нашето минало е друга характерна линия в пропагандата на „Българска орда”. Опит за обосновка на това схващане представлява книгата на Никола Станишев „Кратка история на българите“ (1942), където авторът твърди, че прабългарите са „прочистили” от славяни земите, които са заселили. Тази теза, разбира се, обслужва конкретната геополитическа обстановка по времето на Втората световна война. България е съюзник на Хитлер и имайки предвид концепцията на фюрера за славяните като „тор за арийската раса”, отричането на славянския елемент в българската народност е повече от разбираемо. Макар и доста активно пропагандирани тези схващания за българските предци и прародина, поне на този етап, не успяват да залегнат трайно

в българската историческа наука. Причините за това могат да се търсят както в обстоятелството, че славянската култура и идентичност са здраво залегнали в българското национално себеусещане, така и във факта, че този опит за пренаписване на историята си остава маргинален и неприет от сериозната академична наука.

По обясними причини след 9.09.1944 г. дружеството „Българска орда” е забранено заедно с тезите, които е призвано да защитава. Историческите концепции на Съселов и Станишев няма как да съжителстват редом със социалистическия призив за „славянско братство и солидарност между славянските народи”. Макар че в периода на т.нар. „Зрял социализъм” в българската историография се забелязва опит за възраждане на идеята за прабългарския принос, да се отрича славянското участие в генезиса на българския народ все още изглежда немислимо.

Заедно с провала на „социалистическия експеримент” и последвалите икономически сътресения в България настъпва и период на политически, културен и научен плурализъм. Наред с де(ре)идеологизацията на историята се забелязва и процес на замяна на марксистката догма с националната. Излизат наяве, а не рядко се преувеличават „комунистическите фалшификации” на историята, което до известна степен делегитимира академичната наука, която ги е „сътворила”. През 90-те години на 20 век историческата наука се изправя пред една изключително сложна обстановка – бум на информационни канали, абсолютен плурализъм и свобода на словото в условията на все по-силно активизиращ се национализъм, социално-икономически сътресения и компрометирана историческа гилдия. Към всичко това трябва да се добави и геополитическият път, който България избира, а именно интеграция в структурите на ЕС и НАТО. Този процес поставя все нови и нови въпроси пред българската идентичност.

Цялата тази картина налага стремежът към „пренаписване” на историята на

българите в търсене на истината за тяхно то минало. Ситуацията обяснява последвалото възстановяване на „Българска орда“ под името „Българска орда -1938“ през 1995 г. заедно с всички идеи които дружеството е пропагандирало. Начело в качеството си на председател застава ветеринарят увлечен от историята Дориян Александров[6]. Въпреки липсата на историческо образование Д. Александров пише статии в сп. „Ави-Тохол“, като шест от тях попадат в сборниците – том 1 и том 2 на най-добрите статии, публикувани в списанието. Друга ключова фигура е един от основателите на сп. „Ави-Тохол“, народният представител от НДСВ[7], Димитър Ил. Димитров, който има завидно участие от осем статии в том 1 на сборника. „Ордата,, и списанието се отличават с изключителна активност, но като цяло дружеството се ограничава само до „просветителство“. В този ред на мисли, за да бъде разбрана просветителската концепция на „Българска орда – 1938“. трябва да се отделят основните постулати в нея. Тук ще разгледам четири от тях, които оформят базисната рамка на историческата идея, която дружеството и списанието „проповядват“.

Основополагаща историографска парадигма популяризирана в сп. „Ави-Тохол“, даваща посока на всички търсения, свързани с произхода на българите е **автохтонизмът**. Съвременните българи се считат за наследници на първото балканско население. На страниците на списанието може да бъде прочетено, че днешните българи са наследници на траките, които са автохтонното население на Мизия, Тракия, Македония. Според концепцията на „Българска орда – 1938“ една част от това население се разселва към Азия, където дава живот на Хунорската империя – „през 6-ото хилядолетие преди Христа се разразява Черноморски потоп. Част от оцелялото население от северните потънали области на Черно море са се разселили отново на Изток, където има останали многобройни Български племена след Големият потоп. Нещо повече, много вероятно връзката между Балканските българи и Далечноизточните българи, наречени по-късно хунори въобще да не се е загубвала“[8]. Авторите считат, че от този момент нататък

българите имат принос и реално участие в изграждането на почти всички големи азиатски империи – „предвождан от владетелския род Дуло нашият народ създава държави, които бележат пътя на българската диаспора. Много са царствата, империите и земите, населени с българи и проникнати от духовната им култура”[9]. Като български се разглеждат – Хунорската империя, Хорезъм, Балхара, Партия, Кушанската империя, Хунската империя, както и всички зачатъци на култура и цивилизация.

Доказването на **високото културно равнище на траките** е друга посока, в която се развиват теоретичните търсения на сп. Ави-Тохол. Нуждата от това доказателство може да се разгледа като опит за корекция на оставения ни от гръцките антични автори образ на траките като безписмен, варварски народ. Както вече стана ясно те се възприемат като първите обитатели на „Балканския полуостров и западната част на Мала Азия много векове преди идването на гърците”[10]. Античното наследство на траките в лицето на тракийските съкровища се осмисля като основно доказателство за „приобщаването на тракийското общество и по-скоро на неговата политическа и духовна върхушка към поелата пътя на унификация антична цивилизация... Легитимира траките като носители на високохудожествени творчески и технически традиции”[11]. В изграждането на представата за траките личи ясно антигръцката окраска и опитът всичко гръцко да бъде представено като тракийско. Връхна точка в тази идейна линия представлява тезата, че „пелазгите са доминирали по територията на цяла днешна Гърция, че те са били хора с висока култура и от тях гърците са заели азбуката”[12]. Пелазги е название на най-старото население на Балканите. Имайки предвид, че кръгът около сп. „Ави-Тохол“ приема тезата за автохтонния произход на траките, по същество това означава че гръцката азбука се приема за тракийска, респективно българска. От изложената по-горе теория за общия произход на траки и прабългари става ясно, че твърдението за високото културно равнище на вторите има за цел да изясни мястото на българските предци, не само като част, но и като

равноправен създател на европейската антична цивилизация. Тази „визитка”, в същото време е много важна част от визията на България в ЕС и представлява своеобразно доказателство за „изконните” права на страната да бъде част от европейските политически и икономически структури.

Една много характерна черта в осмислянето на историческите процеси от страна на сп. Ави-Тохол е схващането за **мястото и ролята на гените и „генната чистота”** на нациите в тяхното минало и бъдеще .От тази парадигма следват две посоки в които се движат доказателствата на авторите. Първата посока е свързана с доказването на генното сходство на съвременните българи с първите цивилизовани хора(арийците), а втората със стремежа българския народ да се представи като генетично чист. За целта се конструира схващането, че българите имат арийски гени и независимо от разселванията и общуванията с други култури и цивилизации тези гени не само се запазват, но и доминират днес. Своеобразна „услуга” на това схващане са резултатите от т.нар ДНК изследване на „Нешънъл Джиографик“ според което „Ние сме 17 % келти – келтите са имали държавно обединение на Балканите отпреди новата ера, 12 % славяни, 12 % прабългари, 17 % пеласги и 42 % траки”[\[13\]](#). Ето как се тълкуват резултатите – „но пеласгите също са тракийско племе, а тези 12 % прабългари, сигурно са траки, приели някои черти от други народи при дългото странстване, но запазили основата си.” Повече от ясно се вижда, че основната цел е да бъде доказана генната хомогенност на съвременните българи, като противовес на схващането, че поради геополитическото и географско положение на българските земи, българския народ е конгломерат от различни племена, консолидирани от общата религия и славянския език.

Всичко това показва ясно, че списанието приема основния расистки постулат за значението на гените и тяхната чистота за „качеството” на общността. Доказването на тази теза е част от общата концепция на идейния кръг около сп.

„Ави-Тохол“ за „просветителството“ в истината на българската слава и превъзходство. В този ред на мисли се забелязва тенденция към омаловажаване на славянското участие в българската история – идея, завещана още от Никола Станишев. На страниците на сп. „Ави-Тохол“ активно се атакува т.нар. „Славянски мит“, създаден от „официозната историческа наука“^[14]. Разбиването на „мита“ се движи по няколко линии – конструиране на концепцията за демографско надмощие на прабългарите и траките и подчинено положение на славяните в Дунавска България или разглеждането на славяните като траки. От тази гледна точка своеобразно доказателство се опитва да даде самият основател на списанието – Д.Димитров. На първо място според него „славянското население“ на Балканите в VI-VII век един брой от 550 000 до 600 000 (в 39 племена), като голямото им мнозинство (около 400 000) се отнася за Илирия, Македония и Гърция“^[15]. Същевременно Димитров смята, че местното население наброява 2 520 000 за Тракия, Илирия и Македония“^[16]. Основната теза на автора е, че Чумната пандемия поваля главно славяните, поради характера на тяхното земеделие – „Единствено славяните отговарят във всяко едно отношение – поминък, главна зърнена култура ръж, влажни хранилища, новоусвоени за обработка земи, намиращи се във влажни местности, почти напълно вегетарианска диета – на една представа за възможно най-податливата на епидемиологични заболявания етническа група в Европа. Що се отнася до „завареното“ население – „траките и илирите, в планинските зони на Балканския полуостров са имали главно млечно-месна диета, която ги е спасила от вируса“^[17]. Тази странна теория за демографското състояние на българските земи представлява връхна точка в отричането на славянската идентичност на българската общност и култура. Тя може да се разгледа, като опит за символно бягство от асоциативната връзка славяни-социализъм-Русия и от „компрометирания образ“ на тази връзка в съвременната геополитическа ситуация.

Както вече бе споменато всяка историческа конструкция, би могла да се

разгледа като аргумент за бъдещ политически избор или легитимация за вече направен такъв. В този смисъл посочените четири исторически постулата имат за цел да създадат образа на България в „Обединена Европа“. От друга страна именно концепцията за континента като пространство на бялата, индоевропейска раса, християнството и античното наследство, обуславя „нуждата“ от исторически доказателства, които трябва да намери всяка общност желаеща да бъде част от „Пъстрото Европейски семейство“. Наред с приноса на българите в античната цивилизация чрез траките, кръгът около списанието има за цел да „покаже“ богатството на българската духовна и материална култура. Като такъв принос се разглежда „нашата народна песен „Излял е Делю хайдутин“ изпята от ненадминатата народна певица Валя Балканска”[\[18\]](#), българския произход на тамбурата[\[19\]](#), та дори „образът на добрия старец Санта Клаус (Дядо Коледа), синтез от древните предхристиянски религиозни вярвания на народите населяващи Балканите, и „присадения“ върху тях исторически образ на Никола Мираликийски, впоследствие канонизиран за светец от Християнската църква”[\[20\]](#)

Тези четири тези – за автохтонния произход на прабългарите и траките, високото културно равнище на вторите спрямо гърците, липса на славянски елемент в българския етнос, както и чистотата и хомогенността на гените му се приемат за неоспорима истина от „Българска орда-1938“ и сп. „Ави-Тохол“. Нито една публикация на страниците на списанието не се опитва да оспори тези четири твърдения. В този ред на мисли може да се каже, че списанието няма за цел да търси алтернативно научно мислене, различно от „казионното историческо“. По-скоро стремежът е страниците му да се превърнат в трибуна, на която да бъдат популяризирани доказателствата за „истините“, които определен идеен кръг е възприел. „Истинската история“ не се оспорва, което дава основания списанието да бъде причислено към ненаучните идеологизирани издания, идеологически обременено от историческите идеи, което е призвано да защитава и доказва. Много важна причина за едно такова твърдение е именно схващането за една единствена

истина, което сп. „Ави-Тохол“ защитава.

Историята, както и всички други науки дължат своето развитие на оспорването, на постоянното аргументиране, на наличието на много гледни точки. За една хуманитарна наука академичният спор е основна ядка не само на развитието, но и на самото ѝ съществуване. Именно „различните истини“ и „различните мнения“ са това, което отделя науката от простата хронологията. По тази причина, когато се сблъскваме с издания като сп. „Ави-Тохол“ много видимо изплува един въпрос – Ако знаем „единствената истина“ тогава ще има ли нужда да съществува Историята изобщо?

---

[1] Текстът представлява доклад, прочетен по време на международната научна студентска работилница „Науката в преход: История и параистория“, Белград, 19-21 септември 2011 г.

[2] Димитров, Д. Декада Ави-Тохол. – В: *Ави-Тохол. Исторически сборник- том 1*. С., 2005, с.1

[3] Пак там

[4] Българска орда следва пътя очертан от падедите и продължава тяхното дело. – В: *Известия на Българска орда*, 1940.

[5] Пак там

[6] За не вж. кратката визитка и интервюто, публикувано в електронното издание на вестник Атака с дата 18.02.2006 г. – Атака, бр. 108, 18.02.2006, на адрес <http://www.vestnikataka.com/?module=displaystory&story_id=7776&edition_id=108&format=html> (08.10.2011, 15:36). За отбелязване е, че в рамките на параисторичното пространство има различни нива на „крайност“. Така, например, преди време в интервю за списание „Тема“ Божидар Димитров казва следното за Александров:

„Извинявайте, но този човек е ненормален (става дума за председателя на "Българска орда - 1938" д-р Дориян Александров - бел. ред.). Според мен не е с всички си, след като вярва в Ноевия ковчег. Даже до известна степен си мисля, че нарочно ми направи мръсно, тъй като ние,

макар и задочно, се бяхме скарали по въпроса за Ноевия ковчег. Този д-р Дориян Александров, когото дори не съм виждал на живо, съвсем сериозно смята, че Ноевият ковчег е на дъното на Черно море. Не се учудвам, тъй като очевидно като виден тангрисст изобщо не е чел Библията и не знае, че Ноевият ковчег въобще не е потъвал. Извинявайте, но този човек е ненормален (става дума за председателя на „Българска орда – 1938“ д-р Дориян Александров - бел. ред.). Според мен не е с всичкия си, след като вярва в Ноевия ковчег. Даже до известна степен си мисля, че нарочно ми направи мръсно, тъй като ние, макар и задочно, се бяхме скарали по въпроса за Ноевия ковчег. Този д-р Дориян Александров, когото дори не съм виждал на живо, съвсем сериозно смята, че Ноевият ковчег е на дъното на Черно море. Не се учудвам, тъй като очевидно като виден тангрисст изобщо не е чел Библията и не знае, че Ноевият ковчег въобще не е потъвал“. Българинът бяга от екстремизма като дявол от тамян: Интервю на Руслан Йорданов с проф. Божидар Димитров. – *Тема*, на адрес <<http://temanews.com/index.php?p=tema&iid=439&aid=10242>> (23.09.2011, 15:55)

[7] От 2005 до 2009 г.

[8] Танев, Т. Българите. – В: *Ави-Тохол*, бр.29/2008 с.13

[9] Желязков, К. Пътят на българската тамбура през вековете. – В: *Ави-Тохол*, бр. 31/2009 с.1

[10] Танев, Т. *Цит. съч.* с. 7

[11] Китов, Г. Панагюрското съкровище. Място на производство и етническа принадлежност на авторите. – В: *Авитохол*, бр.31/2009 с.7-8

[12] Сотиров, Г. Elementa nova pro historia Makedono-Bulgarica. – В: *Авитохол*, бр.30/2009 с.1

[13] Желязков, И. Кои сме ние? – Езикът който говорим ни показва това. – В: *Авитохол*, бр.31/2009 с.5

[14] Димитров, Д. Славянският мит от демографска гледна точка. – В: *Авитохол*, бр.31/2009 с.1

[15] Пак там с.3

[16] Пак там с.4

[17] Пак там с.8

[18] Желязков, К. *Цит съч.*, с.5

[19] Пак там

[20] Жеков, Е. Кой е Дядо Коледа. – В: *Авитохол*, бр.31/2009 с.3

